

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย การศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง มีแหล่งมาจากที่ต่างๆ ทั้งเอกสาร การค้นคว้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทำบัญชีที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 314 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) สามารถสรุปผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำบัญชีที่ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทำงานด้านบัญชี มีระยะเวลาในการทำงานในหน่วยงานปัจจุบันน้อยกว่า 6 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,00-25,000 บาท และหาความรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพโดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา

ข้อมูลความคิดเห็นต่อหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทยของผู้ทำบัญชี

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทย ในระดับเห็นด้วย โดยเห็นด้วยในเรื่องประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตร รองลงมาคือเรื่องวัตถุประสงค์ของข้อสอบแต่ละชุดของหลักสูตร เรื่องระบบการศึกษา และเรื่องข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร แต่ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่แสดงความเห็นในเรื่องคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งพิจารณาในรายละเอียดดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น โดยเห็นด้วยในเรื่องคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ ต้องเป็นผู้พำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทย แต่ไม่แสดงความเห็นในเรื่องอายุผู้เข้าร่วมโครงการไม่ต่ำกว่า 16 ปี เรื่องหลักสูตร FCTA ไม่ต้องมีประสบการณ์การทำงานด้านบัญชีและคุณวุฒิด้านบัญชี

และเรื่องหลักสูตร CAT ต้องผ่านการสอบจากหลักสูตร FCTA และต้องมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 1 ปี

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยรวมผู้ทำบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามอายุ พบว่าผู้ทำบัญชีที่มีอายุน้อยกว่า 26 ปี และอายุระหว่าง 26-30 ปี แสดงความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับผู้ทำบัญชีที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี และมากกว่า 35 ปี แสดงความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามตำแหน่งงานปัจจุบัน พบว่าผู้ทำบัญชีที่มีตำแหน่งพนักงานบัญชี แสดงความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับตำแหน่งหัวหน้าแผนกบัญชี ผู้จัดการแผนกบัญชี และตำแหน่งอื่นๆ แสดงความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าผู้ทำบัญชีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท แสดงความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 25,001-40,000 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป แสดงความคิดเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น

2. ความคิดเห็นต่อระบบการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีความเห็นต่อระบบการศึกษา อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยเห็นด้วยในเรื่องระบบการศึกษาผ่านการเรียนการสอน โดยการจัดอบรมของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษ รองลงมาคือเรื่องระบบการศึกษาสำหรับข้อสอบชุดที่ 1-8 มีความเหมาะสมกับหลักสูตร CAT เรื่องระบบการศึกษาสำหรับข้อสอบชุดที่ 1-4 มีความเหมาะสมกับหลักสูตร FCTA และเรื่องระบบการศึกษาโดยศึกษาด้วยตนเองผ่านหนังสือคู่มือการสอบของข้อสอบแต่ละชุด ซึ่งจัดพิมพ์โดย Kaplan Publishing (ภาษาอังกฤษ)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งงานปัจจุบัน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าโดยรวมผู้ทำบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อระบบการศึกษา อยู่ในระดับเห็นด้วย

3. ความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของข้อสอบแต่ละชุดของหลักสูตร

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีความเห็นต่อวัตถุประสงค์ของข้อสอบแต่ละชุดของหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยเห็นด้วยต่อวัตถุประสงค์ของข้อสอบ 10 การบริหารการเงิน รองลงมาคือข้อสอบ 1 การบันทึกรายการบัญชีเบื้องต้น และข้อสอบ 4 การบัญชีต้นทุน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งงานปัจจุบัน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าโดยรวมผู้ทำบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของข้อสอบแต่ละชุดของหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย

4. ความคิดเห็นต่อประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตร

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีความเห็นต่อประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยเห็นด้วยในเรื่องประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตรทำให้ยกระดับคุณภาพนักบัญชีของไทยให้เป็นสากล และพร้อมที่จะสามารถแข่งขันได้กับต่างประเทศ รองลงมาคือเรื่องประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตรทำให้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ และเรื่องประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตรทำให้พัฒนามาตรฐานความรู้ด้านบัญชี

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าโดยรวมผู้ทำบัญชีแสดงความคิดเห็นต่อประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามอาชีพ พบว่าผู้ทำบัญชีที่เป็นผู้รับจ้างทำบัญชีอิสระ พนักงานบริษัทเอกชน และอาชีพอื่น แสดงความคิดเห็นต่อประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับผู้ทำบัญชีที่เป็นผู้สอนวิชาบัญชี แสดงความคิดเห็นต่อประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีความเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยเห็นด้วยในเรื่องข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาหลักสูตรสูง รองลงมาคือข้อจำกัดด้านภาระงานในปัจจุบันของตนเองที่มากขึ้น และข้อจำกัดด้านไม่มีความสะดวกในการเดินทางเพื่อเข้าศึกษาหลักสูตร

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามเพศ พบว่าผู้ทำบัญชีที่เป็นเพศหญิงแสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับเพศชายแสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับไม่แสดงความคิดเห็น

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามอายุ พบว่าผู้ทำบัญชีที่มีอายุน้อยกว่า 26 ปี อายุระหว่าง 26-30 ปี และอายุระหว่าง 31-35 ปี แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับผู้ทำบัญชีที่มีอายุมากกว่า 35 ปี แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าผู้ทำบัญชีทั้งระดับการศึกษาปริญญาตรี และปริญญาโท แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามอาชีพ พบว่าผู้ทำบัญชีที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และอาชีพอื่นๆ แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับผู้ทำบัญชีที่เป็นผู้รับจ้างทำบัญชีอิสระ และผู้สอนวิชาบัญชี แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามตำแหน่งงานปัจจุบัน พบว่าผู้ทำบัญชีที่มีตำแหน่งพนักงานบัญชี หัวหน้าแผนกบัญชี และผู้จัดการแผนกบัญชี แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับผู้ทำบัญชีที่มีตำแหน่งอื่น ๆ แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าผู้ทำบัญชีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-25,000 บาท แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับเห็นด้วย สำหรับผู้ทำบัญชีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 25,001-40,000 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป แสดงความคิดเห็นต่อข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร อยู่ในระดับไม่แสดงความเห็น

ข้อเสนอแนะอื่นที่มีต่อหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทยของผู้ทำบัญชี

1. ด้านคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องของอายุผู้เข้าร่วมโครงการควรมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จบการศึกษาขั้นต่ำ ปวส. อนุปริญญา หรือปริญญาตรี มีคุณวุฒิด้านบัญชี หรือด้านบริหารธุรกิจ และควรผ่านการสอบภาษาอังกฤษตามเกณฑ์มาตรฐาน

2. ด้านระบบการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องระบบการศึกษาด้วยตนเอง ควรจัดพิมพ์เป็นภาษาไทยควบคู่ไปกับภาษาอังกฤษ และเพิ่มระบบการศึกษาผ่านระบบ E-learning

3. ด้านวัตถุประสงค์ของข้อสอบแต่ละชุด

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องวัตถุประสงค์ของข้อสอบ 3 การดูแลข้อมูลทางการเงิน ควรแก้ไขเรื่องการจัดทำงบการเงินของกิจการเจ้าของคนเดียว เป็นการจัดทำงบการเงินขององค์กร การเน้นวัตถุประสงค์ให้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีของไทย และเพิ่มเติมในเรื่องของระบบภาษีไทย

4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาหลักสูตร

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาหลักสูตรทำให้เป็นการเตรียมความพร้อมนักบัญชีไทยเข้าสู่ AEC (ASEAN Economic Community) และทำให้เป็นการสร้างเครือข่ายนักบัญชีได้อีกทางหนึ่ง

5. ด้านข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตร

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตรว่า ควรเปิดการสอนในต่างจังหวัดเพื่อเป็นโอกาสให้แก่ผู้สนใจในต่างจังหวัด

6. ด้านอื่นๆ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องควรปรับให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการนี้สามารถเป็นผู้ทำบัญชีในประเทศไทยได้ สามารถเก็บชั่วโมงทางบัญชีได้ และควรมีการวัดผลจากหน่วยงานภายนอกในเรื่องของนักบัญชีไทย เทียบกับนักบัญชีสากล

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทย ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของ ACCA และสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นด้วยในเรื่องประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตร วัตถุประสงค์ของข้อสอบแต่ละชุดของหลักสูตร และระบบการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทยที่ต้องการพัฒนาระดับคุณภาพนักบัญชีของไทยให้เป็นสากล แต่ผู้ทำบัญชีกลับไม่แสดงความเห็นต่อคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการในเรื่องของอายุ และประสบการณ์การทำงานด้านบัญชีของผู้เข้าร่วมโครงการ และเห็นว่าการศึกษาหลักสูตรนี้ยังมีข้อจำกัดในการศึกษาหลักสูตรในด้านค่าใช้จ่าย ภาระงานของตนเอง และความสะดวกในการเดินทางเพื่อเข้าศึกษาหลักสูตร

การศึกษาพบว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะศึกษาหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทย แต่มีข้อจำกัดในด้านค่าใช้จ่าย ภาระงานของตนเอง และความสะดวกในการเดินทางเพื่อเข้าศึกษาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุศรา เจริญเลิศเจษฎา (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นต่อการรับการพัฒนาคำใช้บัญชีต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีในกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้ทำบัญชีในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ แต่ประสบปัญหาในเรื่องของค่าใช้จ่ายอบรมแพง ปัญหาความไม่พร้อมของวัน และเวลากับหลักสูตรที่สนใจ

ข้อค้นพบ

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทย พบว่า ผู้ทำบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทย ซึ่งเมื่อผู้ทำบัญชีได้รับทราบข้อมูลหลักสูตรของ ACCA จาก การตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าโดยรวมผู้ทำบัญชีเห็นด้วยกับหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทย แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านของค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่สูง ภาระงานที่มากขึ้น และความสะดวกในการเดินทางเพื่อเข้าศึกษาหลักสูตร จากสิ่งที่ค้นพบดังกล่าว จึงอาจทำให้ผู้ทำบัญชีไม่สามารถเข้าศึกษาหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทยได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านสภาวิชาชีพบัญชี

1. สภาวิชาชีพบัญชีควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ด้านบัญชี หรือร่วมมือกับภาครัฐหรือภาคเอกชนอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี หรือสถาบันการศึกษา ในการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้ที่สนใจในวิชาชีพบัญชีได้รับทราบทั่วกัน

2. สภาวิชาชีพควรให้การสนับสนุนผู้ทำบัญชีในการเข้ารวมการศึกษาหลักสูตร เพื่อเป็นการพัฒนาผู้ทำบัญชี และยกระดับมาตรฐานผู้ทำบัญชีให้เท่าเทียมในระดับมาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมพร้อมให้แก่ผู้ทำบัญชีต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจในอนาคตอีกด้วย

ด้านผู้ทำบัญชี

1. ผู้ทำบัญชีควรติดตามข่าวสาร ค้นคว้าหาความรู้ทางวิชาชีพเพิ่มเติมนอกเหนือจากการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ทางวิชาชีพที่เกิดขึ้น
2. ผู้ทำบัญชีควรร่วมมือกันสร้างเครือข่ายผู้ทำบัญชี เพื่อเป็นการสื่อสารระหว่างผู้ทำบัญชีให้ได้ทราบข่าวสารต่าง ๆ ทั้งในด้านวิชาชีพบัญชี การพัฒนาวิชาชีพ และด้านอื่น ๆ
3. ผู้ทำบัญชีควรพัฒนาและยกระดับตนเองให้มีความสามารถเท่าเทียมระดับมาตรฐานสากล เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสในการทำงานด้านวิชาชีพเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ด้านสถาบันการศึกษา

1. สถาบันการศึกษาควรแนะนำหลักสูตรให้แก่นักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาบัญชี หรือนักศึกษาที่มีความสนใจในวิชาชีพบัญชี ได้รับทราบข้อมูลของหลักสูตร เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้หาความรู้ทางวิชาชีพบัญชี และเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่การทำงานในวิชาชีพต่อไป
2. สถาบันการศึกษาควรร่วมมือกับสภาวิชาชีพบัญชี ในการนำหลักสูตรมาปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา หรือนำหลักสูตรเข้ามาเพิ่มเติมนอกเหนือจากหลักสูตรการศึกษาปกติ เพราะนอกจากจะเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านวิชาชีพให้กับนักศึกษาสู่การเป็นนักบัญชีระดับมาตรฐานสากล เพื่อการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในอนาคตแล้วนักศึกษายังได้รับประกาศนียบัตรทางวิชาชีพ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม เฉพาะผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนต่อสำนักพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อหลักสูตรของ ACCA ในประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมถึงความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนต่อสำนักพัฒนาธุรกิจการค้าในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ผู้ทำบัญชีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนต่อสำนักพัฒนาธุรกิจการค้า และผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีด้านอื่น ๆ ดังนั้นการศึกษารั้งต่อไป อาจขยายกลุ่มประชากรไปยังผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนต่อสำนักพัฒนาธุรกิจการค้าในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น หรือผู้ทำบัญชีที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน หรือผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีด้านอื่น ๆ ซึ่งมีปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน หรือหากมีหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาชีพบัญชีขององค์กรอื่น อาจทำการศึกษาเพิ่มเติมเนื่องจากอาจได้ผลการศึกษาที่แตกต่างกัน และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ รวมถึงเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพบัญชีต่อไป